

have lyst til at dadle for det stik modsatte: alt for megen beskedenhed! Ikke et ord læser man om det store arbejde, der er gået forud for bogens tilblivelse. Om det meget vigtige Rasmus Ottensens arkiv læser man kun nogle tørre bogstaver og tal (s. 344). Et eller andet sted, f. eks. i en note, kunde der gerne have stået noget om, at forf. selv har æren af at have fundet denne samling i et skab på Gl. Kongevej i København! Sådanne små diskrete bemærkninger kunde måske give en og anden en god idé m. h. t., hvorledes man samler materiale til en bog som »Degnekristne«.

Hermed være da disse to bøger anbefalet. Det nydelige udstyr, som både forlag og forf. har megen ære af, den letløbende fremstilling, den omstændighed, at alle noter er anbragt samlet bag i bøgerne, og sidst men ikke mindst: det fængslende emne, alt dette bidrager til, at disse to videnskabelige værker skulde have mulighed for at blive kendt langt ud over fagfolkenes snævre kreds. De fortjener det!

Knud Eyvin Bugge.

Hal Koch: N. F. S. Grundtvig. 2. udgave. Gyldendal 1959.

Siden fremkomsten af *Edv. Lehmanns* »Grundtvig« (Kbhvn. og Oslo 1929, tysk overs. v. Andreas Øster 1932) har ingen bog om Grundtvig opnået så vid udbredelse som Hal Kochs friske, personligt engagerede skildring, der – med hans egne ord – er »groet ud af« besættelsestidens vilkår, hvad også tydeligt fremgår af bogen selv, især indledningen, som udgør den første af professorens ihukommelsesværdige forelæsninger over Grundtvig på Københavns Universitet i efteråret 1940. Som bekendt fremkom bogen allerede i 1941 på svensk. Derefter fulgte første danske udgave i 1943 (titel: Grundtvig), en forkortet fransk udgave (efter den svenske) ved M. Metzger i 1944 (Geneve & Paris), en tysk udgave ved H. Winkler og V. Schmitz i 1951 (Köln & Berlin) og en amerikansk ved Llewellyn Jones i 1952 (Ohio).

I den foreliggende nye udgave er bogen, som det hedder i forordet, »ikke skrevet om«, men stedvis let revideret; forfatteren har »ved mindre ændringer søgt at udnytte de betydningsfuldeste af den nyere forsknings resultater«. Disse – ganske få – ændringer bygger især på de af teologer foretagne undersøgelser. Der er således indføjet et afsnit om den ejendommelige betydning, som »Modsigelsens Grundsætning« havde for Grundtvig (s. 103) og i kapitlet »Menneske først og Kristen saa« er (s. 187 ff.) anmelderens Grundtvig-Holberg studie (i Vartovbogen 1947) benyttet. Ligeledes er skildringen af »kirkekampen« udvidet under hensyntagen til Kaj Baagøes afhandling om Lindberg (s. 132–133).

I litteraturfortegnelsen er nogle hovedværker i den øvrige, omfattende Grundtvig-forskning fra de senere år nævnt (bl. a. Scharling, Michelsen, Albeck – men ikke Toldberg og Kofoed). I selve fremstillingen sporer man imidlertid kun i yderst ringe grad de nye iagttagelser og vurderinger. Dog har Albecks undersøgelse (Grundtvigs slemme Skolegang, 1945) medført en let modifikation s. 31 (sammenlign 1. udg. s. 26) og samme forfatters: »Omkring Grundtvigs Digtsamlinger« (1955) har vel affødt det lidt mildnede ud-

tryk om »Roskilde-Riim« som »en temmelig tør læsning« (s. 99, jfr. 1. udg.: »nærmest en Ørkenvandring«). Udeladelsen s. 216 af sætningen i 1. udg. s. 183: »Grundtvig lagde ikke vægt på formen«, skyldes formentlig også Albecks påvisning af det uholdbare i denne gængse påstand.

Man kunne have ønsket en langt videregående, virkelig indarbejdelse af de litteraturhistoriske forskeres væsentlige resultater. Også i det biografiske savner man adskillige steder inddragelse af det gennem nyere kildestudier indvundne materiale. Det hedder således stadig s. 131, at »den dråbe, som fik bægeret til at flyde over« i 1826 var, at anvendelsen af salmeheftet til tusindårsfesten blev Grundtvig nægtet. Her burde Glædemarks udredning (i Kirkehistoriske Samlinger 6. Rk. III, 2) have ført til revision.

Når Hal Koch kun i så ringe grad har bearbejdet sin berømte introduktion skyldes det utvivlsomt, at et arbejde, der kom så varmt og i een støbning ud af essen, kun vanskeligt kan underkastes en gennemgribende revision uden at miste sin oprindelige karakter. Det værdifulde i denne indledning til studiet af Grundtvigs »mærkeligt rige og frugtbare verden« (det nye forord) ligger nu som før i forfatterens sjældne evne til plastisk og fængslende levendegørelse af hovedlinierne i Grundtvigs livsudvikling og åndsform.

Henning Høirup.

CHRISTEN KOLD. The Little Schoolmaster Who Helped Revive a Nation. By Nanna Goodhope. Lutheran Publishing House. Blair, Nebraska, U. S. A. 1956.

Det gamle dansk-amerikanske forlag, som endnu – på dansk – udsender tidskriftet »Kirke og Folk« og andre publikationer for »The American Evangelical Lutheran Church«, har udgivet denne kortfattede (120 sider), populære biografi, skrevet af den i danske udvandrer kredse kendte forfatterinde *Nanna Goodhope*. I indledningen gør hun opmærksom på den indflydelse, som de Grundtvig-Koldske skoletanker har haft også udover Europas grænser – i Japan gennem *Kagawa*, der i 1927 oprettede sin første »Christian Agricultural Folk School« efter dansk mønster, i Indien gennem *Gandhis* »Basic Training School«, som han – efter Grundtvig – kaldte »School for Living« (den danske missionær *Anne Marie Petersen* var Gandhis rådgiver) og i *Amerika* bl. a. gennem *The John C. Campbell Folk School of Brasstown, North Carolina*.

Fremstillingen er et udtog af den på dansk foreliggende litteratur, forsynet med oplysninger for den med danske forhold ukendte læser og båret af beundring for Kold som »A Danish Socrates« (overskrift over kapitel XXV). Bogen er forsynet med et forord af historikeren *Thomas P. Christensen*, som finder at Kold »havde noget tilfælles med George Fox og meget med Pestalozzi«. Man må hilse dette forsøg på at udbrede kendskabet til Kold i U. S. A. velkommen og håbe, at det kan blive medvirkende til at skabe basis for udgivelsen af en større biografi.

Henning Høirup.